

T.a.v. Mars van Grunsven
Redacteur De Groene

Beste Mars,

Ik reageer op jouw vragen. Het probleem is dus dat je wel de conclusies van het nieuwe boek gaat melden in De Groene, maar die mij niet voorlegt. Het lijkt me – in kader van hoor en wederhoor – fatsoenlijk om aantijgingen die mij raken voor te leggen. Dat zullen er wellicht meer zijn dan de vier onderstaande vragen.

Ik heb geen idee wat geschiedenisleraar Marcel Put allemaal concludeert nadat hij maandenlang regel na regel mijn journalistieke werk heeft geanalyseerd. Ik mocht het tot nu toe niet lezen.

Marcel Put is kritisch, verklapte een bevriende journalist die zijn boek wel mocht lezen. Die kritiek had Put overigens al voordat hij aan zijn onderzoek begon. Hij was zelfs zo kritisch dat hij zich diskwalificeerde als onafhankelijk onderzoeker. Dat bleek tijdens de eerste bijeenkomst van de historici, vlak na de publicatie van mijn boek 'De geur van kolen'.

Degene die mij hiervoor op 9 januari 2014 waarschuwde was emeritus-hoogleraar Henk de Wolf. Hij was aanwezig tijdens die eerste bijeenkomst. Daarna heeft hij afgezien van verdere samenwerking met Put cs. Het was hem duidelijk dat dit veel meer een eerhersteloperatie van Van Grunsven zou worden dan een zuiver wetenschappelijk onderzoek.

De Wolf zei woordelijk over die eerste bijeenkomst: „De afspraak werd gemaakt – Marcel Put had een bond gesloten met de drie – om samen een publicatie voor te bereiden waarin aangetoond wordt dat Marcel van Grunsven wel degelijk een held was, die de Duitsers voortdurend voor de gek hield en van alles bij hen wist te bereiken.”

Gewaarschuwd door De Wolf heb ik afgelopen tijd Put cs verzocht om de conceptteksten over mij te mogen zien en te corrigeren op eventuele feitelijke onjuistheden, en om een weerwoord. Dat is mij geweigerd. Andere media, die het boek vooraf kregen, werd verboden om de inhoud te delen vóór de presentatie, waarmee ordentelijk wederhoor met mij verhinderd werd.

Kijkend naar de vier vragen die je mij gisteren stelde, lijkt het vooral spijkers op laag water zoeken. De vier punten doen immers niets af aan wat ik schreef: de twee zuiveringsdossiers kleuren het bestaande beeld over de 'oorlogsheld' Van Grunsven bij. Want er was na de oorlog discussie over zijn handelwijze, de zuiveringsadviescommissie adviseerde een berisping en uiteindelijk bleef het bij een waarschuwing voor een partij gratis wijn van een NSB'er. Daarna volgde nog een onderzoek door officier Doppler. Die wilde wel vervolgen, maar zijn baas Van Voorst verkoos dat niet te doen omdat er strafrechtelijk te weinig vlees aan het bot zat. De 'tegenpublicatie' van Marcel Put cs toont niet aan dat de strekking van deze passage uit 'De geur van kolen' niet klopt.

De bevriende journalist die het boek van Put en Cammaert las, schreef mij: „Een boek van 330 pagina's dat eigenlijk één grote reactie is op 'De geur van kolen' en wat dat boek, althans de passages over Van Grunsven, teweeggebracht heeft.” Ik heb pakweg tien pagina's gewijd aan de inhoud van de twee zuiveringsdossiers en krijg nu 330 pagina's terug. Dat is heel bijzonder.

Mijn tien pagina's zijn een goede journalistieke weergave. Daarin passeren vanzelfsprekend niet de complete, vele honderden pagina's tellende dossiers, de revue. Echter, de strekking is helder en juist.

Vergeet overigens niet dat ik de concepttekst vóór publicatie voorgelegd heb aan jouw familie en aan stadshistoricus Roelof Braad, die ook de rest van het boek meelas. Op verzoek van jouw vader heb ik nog enkele wijzigingen aangebracht, ook al vond hij natuurlijk dat zijn vader uiteindelijk nog groot onrecht werd aangedaan. Bij Put cs kon die zorgvuldigheid er niet vanaf.

Je vragen.

1. Waarom vermeld je niet dat Vincken in de dossiers letterlijk als 'een querulant' wordt omschreven en als een man 'die met molentjes loopt'?

De suggestie die je misschien de lezers wilt geven, is dat ik Vincken beter heb willen afschilderen, of bewust dingen ten nadele van hem heb weggelaten. Dat heb ik niet gedaan. Ik schrijf niet enkel over zijn klachten en bezwaren tegen Van Grunsven, ik meld ook zaken over hem die hem kwalificeren als lastpost en hardnekkige klager, zoals dat de commissie vond dat „de meeste bezwaren zijn weerlegd of ontzenuwd”. Verderop staat dat het oordeel van Van Sonsbeeck: „ondanks de aantijgingen van J. Vincken, waarvan er verschillende als laster en roddel moeten gekwalificeerd worden...” Het woord querulant mag er niet in staan, er staan wel meer woorden niet in uit de honderden pagina's. Het doet niet af aan de boodschap in mijn boek dat instanties oordeelden dat niet alles klopte van wat Vincken vertelde. Overigens heb ik ook niet alle klachten van Vincken vermeld.

Jouw vraag past in het beeld van Marcel Put die Vincken wegzet als een wat vreemde man. Ik laat mij niet uit over zijn persoon. Ik meld enkel zijn klachten en het oordeel van de commissies en bewindspersonen. Maar wat er ook over Vincken is te zeggen, als gevolg van zijn klachten oordeelde de zuiveringsadviescommissie wel dat er op vijf punten inderdaad kritiek was op de handelwijze van Van Grunsven.

2. Je schrijft: 'In zijn bezwaarschrift wuift Van Grunsven de bezwaren weg.' Vind je dat een juiste feitelijke weergave van de replieken die hij schreef?

Ja, dat is een adequate weergave, want dat is precies wat hij deed. Hij veegde alle bezwaren van tafel. Er klopte hélemaal niets van (waarmee hij dus een meningsverschil had met de zuiveringsadviescommissie). Overigens laat ik het niet bij de constatering dat hij het wegwuift. Ik meld vervolgens ook zijn belangrijkste verweerpunten: zijn Duitse contacten waren met medeweten van het verzet; hij had nooit nazi's ontmoet bij Honigmann et cetera.

3. Je schrijft: 'Maar ook het Bijzonder Gerechtshof in Den Bosch onderzoekt de kwestie.' Vind je dat een juiste feitelijke weergave van officier-fiscaal Dopplers pogingen om procureur-generaal Van Voorst tot Voorst te overreden om Van Grunsven strafrechtelijk te vervolgen?

Ja, dat is een feitelijk juiste weergave. Van Voorst was als procureur-fiscaal aangesteld bij, en onderdeel van, het Bijzonder Gerechtshof in Den Bosch; Doppler deed onder zijn verantwoordelijkheid en namens hem het officiële onderzoek. Zo was het wettelijk geregeld.

Daarmee was het dus meer dan, zoals jij mogelijk vindt: „enkel de pogingen van Doppler om Van Voorst te overreden.”

4. Bij de vergelijking tussen Van Rooijen en Van Grunsven, schrijf je: 'Het verschil tussen beiden was dat Van Grunsven politieke steun heeft, onder meer van de commissaris van de Koningin.' Daarover heb ik twee vragen: 1) zou Van Grunsven zonder die steun net als Van Rooijen zijn ontslagen en 2) waaruit bestond die steun?

1) Ik heb geen idee. Lijkt me speculeren. 2) Van Grunsven had in elk geval de politieke steun van Van Sonsbeeck en de minister. Van Sonsbeeck was de hoogste baas van Van Grunsven in de provincie. Hij legde het advies van de zuiveringsadviescommissie naast zich neer en hield een vlammend betoog voor Van Grunsven. Uit het dossier van Den Rooijen blijkt dat Den Rooijen onder geen beding van Van Sonsbeeck mocht terugkeren (notitie ambtenaar Binnenlandse Zaken).

De bevriende journalist van hierboven gaf mij een aantal andere voorbeelden van ‘het spijkers op laag water zoeken’ van Marcel Put:

Ik schrijf dat Van Grunsven een toegezegde hoeveelheid wijn accepteerde, terwijl in de stukken staat een toegezonden hoeveelheid wijn.

Ik schrijf dat Van Grunsven de Schinkelstraat laat omdopen tot Honigmannstraat maar zou niet vermelden dat dit reeds in 1936 gebeurt en na een unaniem raadsbesluit.

Ik schrijf dat ambtenaren in 1942 op last van de burgemeester zo spoedig mogelijk de bordjes 'verboden voor joden' moeten ophangen, maar schrijf niet dat de burgemeester uitvoering van deze Duitse opdracht 3,5 maanden vertraagde.

1) Een „toegezegde” hoeveelheid wijn schrijf ik ergens, verderop meld ik ook dat de wijn is „toegezonden”. Toegezegd en toegezonden. Feit is dat in de dossiers over een partij wijn gesproken wordt die hij niet had moeten aannemen. Een spijker dus.

2) Het straatnaambordje dan. Dat is een voorbeeld van de houding van Marcel Put. Al in zijn eerste brief hierover aan mij, nog voordat hij met zijn onderzoek begon, schreef hij: „Het verhaal Schinkelstraat – Honigmannstraat. Je suggereert in je verhaal dat die naamswijziging tijdens de oorlog plaatsvindt. Het gebeurde echter al in 1936 en niet door Van Grunsven, maar door een unaniem raadsbesluit.”

Ik antwoordde hem: „Dat ik zou suggereren dat de naamswijziging in de oorlog plaatsvond, is onzin. Dat staat er niet. Er staat, als onderdeel van de klachtbrief van Vincken, dat Van Grunsven de straatnaambordjes liet wisselen en dat het daarna ‘dikke mik’ was tussen de families. Nergens staat dat dat in de oorlog was. Is ook niet relevant, aangezien Vincken vond dat al vóór de oorlog wat aan te merken was op het Duitsvriendelijke gedrag van de burgervader. Dat er een raadsbesluit is om het bordje van naam te laten wisselen, is geen bewijs dat Van Grunsven het niet bewerkstelligd heeft. Veel werd geregeld door Van Grunsven, zoals je misschien weet. Bovendien zijn naamswisselingen uiteindelijk altijd raadsbesluiten.” Spijkers op laag water.

3) De bordjes ‘Verboden voor Joden’. Ik schrijf inderdaad dat hij de ambtenaren de bordjes ‘zoo spoedig mogelijk’ liet ophangen. Dat citaat komt uit een ambtelijke opdracht, ondertekend door Van Grunsven. Dat hij eerder daarover gecorrespondeerd heeft met de commissaris wist ik. Ik weet niet of de bordjes in Heerlen wezenlijk later of eerder ophingen dan in elders in Nederland. Ben benieuwd of Marcel Put dat ook nog heeft uitgezocht.

Tot slot de archieven. Blijkbaar schrijft Put in zijn boek dat die niet geheim waren, maar al jaren toegankelijk. Dat is fraai. De stukken waren tot het jaar 2000 geheim en ik was in 2013 de eerste (journalist of historicus) uit Heerlen die ze ging inzien. Ik maakte Marcel Put juist het verwijt dat hij wel jarenlang het bekende verhaal over Van Grunsven op spreekbeurten rondvertelde, maar in die 13 jaar nooit de dossiers was gaan bekijken.

Ik sluit af.

Vóór ‘De geur van kolen’ was er een eenzijdig beeld van de heldhaftige burgemeester in oorlogstijd. Mijn boek – waarin voor het eerst geciteerd wordt uit de twee zuiveringsdossiers – toont aan dat het genuanceerder lag. Na de oorlog bleek er discussie te zijn geweest over zijn gedrag tijdens de bezetting en een zuiveringsadviescommissie wilde, ondanks dat de meeste bezwaren werden weerlegd of ontzenuwd, een berisping.

Na ‘De geur van kolen’ was er behoefte aan een bredere kijk op de rol van Van Grunsven, de rol van de Mijnsstad en de verhoudingen met de bezetter. Ik heb dat tijdens de presentatie ook gezegd. Die bredere kijk is er nog niet met dit nieuwe boek. Wel wordt met een overdosis aanmerkingen over kleinigheden en pietluttigheden de tien pagina’s journalistiek verhaal over Van Grunsven ten onrechte in één keer afgedaan als onzorgvuldig, onvolledig, gekleurd en selectief shoppen in archieven. En dat alles zonder mogelijkheid tot correctie van feitelijke onjuistheden of weerwoord.

Op basis van wat ik tot nu toe weet, concludeer ik dat wat een breder boek over Van Grunsven en Heerlen in oorlogstijd had moeten worden, overschaduwd wordt door de jacht op een journalist. Daarbij is de plek van bijkans elke komma geanalyseerd, zijn al zijn uitspraken in kranten en radioprogramma’s doorgelicht en wordt ongevraagd zijn correspondentie gepubliceerd. Zo slaat de balans door en krijgt dit boek iets van een afrekening. En dat is precies waarvoor Henk de Wolf mij op 9 januari waarschuwde.

Ik wens je succes bij het schrijven van het artikel over je grootvader.

Joep Dohmen